

Handlingsplan för arbetet mot våld i nära relationer

Socialkontoret Danderyds kommun

**DANDERYDS
KOMMUN**

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Regler för handlingsplanen	3
2. Våld i nära relationer.....	3
2.1 Definitioner	3
2.2 Omfattning	4
2.3 Kartläggning 2012–2013.....	5
2.4 Målgrupper	5
2.5 Särskilt utsatta grupper.....	5
3. Utgångspunkter i möte med våldsutsatta och våldsutövare	8
3.1 Utgångspunkter i möte med våldsutsatta	8
3.2 Utgångspunkter i möte med våldsutövare.....	9
4. Lagstiftning och kommunens ansvar	9
5. Mål.....	10
5.1 Socialnämndens inriktningsmål	10
6. Organisation och ansvarsfördelning	10
6.1 Övergripande samordnarfunktion	10
6.2 Intern arbetsgrupp Våld i nära relationer (VINR).....	10
6.3 Internt samverkansmöte kring gemensamma ärenden	10
6.4 Avdelningsmöten.....	10
7. Nya ärenden som aktualiseras och indikation på våld i pågående ärenden..	11
7.1 När ett nytt ärende aktualiseras	11
7.2 Indikation på våld i pågående ärende.....	11
7.3 Statistik.....	12
7.4 Socialkontorets riktlinjer och rutiner	13
7.5 Skyddade personuppgifter.....	13
8. Förutsättningar för upptäckt av våld i nära relationer.....	13
8.1 FREDA bedömningsinstrument	13
8.2 Våga fråga – även utan manual	14
9. Insatser och stödmöjligheter till våldsutsatta/våldsutövare.....	14
9.1 Boende	15
9.2 Skyddat boende	15
9.3 Råd, stöd och behandling	15
9.4 Socialjouren Nordost	16
Bilaga 1.....	17
Bilaga 2	19

Version 2 - maj 2017 - uppdaterad november 2018.

1. Inledning

Handlingsplanen har upprättats i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd ([SOSFS 2014:4](#)) och [Socialstyrelsens Handbok Våld](#). Den handboken är tillsammans med handlingsplanen ett grundläggande stöd i det dagliga arbetet med våldsutsatta.

Syftet med handlingsplanen är att den ska användas för att säkerställa att socialkontoret fullgör sina skyldigheter enligt socialtjänstlagens brottsofferparagraf (5 kap. 11§) när det gäller våld i nära relationer och att de insatser som erbjuds är av god kvalitet.

I ett vidare sammanhang är syftet med handlingsplanen att innehållet i den medverkar till att socialkontorets personal har kunskap om våld i nära relationer så att de kan upptäcka våldsutsatthet bland dem man möter i verksamheterna och erbjuda stöd och hjälp.

Samtliga länkar i handlingsplanen är sökbara och bidrar till ytterligare värdefull information i arbetet mot våld i nära relationer. Handlingsplanen finns att hämta i socialkontorets kvalitets- och ledningssystem. Våld i nära relationer förkortas VINR i handlingsplanen.

1.1 Regler för handlingsplanen

Handlingsplanen godkänns av socialkontorets ledningsgrupp och fastställs av socialnämnden i Danderyds kommun. Handlingsplanen följs upp i december varje år av stabens utvecklingsledare i samarbete med avdelningarnas gruppleddare och ”arbetsgruppen våld i nära relationer (VINR)”. Vid behov av revidering samordnas arbetet med stöd av ansvarig utvecklingsledare.

Versionsbeteckningen ska uppdateras och ändringen ska tydligt framgå i det reviderade dokumentet.

Handlingsplanen ska vara känd och förankrad hos all personal i organisationen. Lämplig kommunikationskanal för detta är socialkontorets avdelningsmöten. Ansvaret för introduktionsplan för nyanställda och för upprätthållande av handlingsplanen är socialkontorets avdelningschefer.

2. Våld i nära relationer

2.1 Definitioner

Danderyds kommun har valt att utgå från Socialstyrelsens definition gällande våld i nära relationer, vilket är *”Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott”*¹

Socialstyrelsen beskriver mer konkret att våld kan innebära både fysiska, sexuella och psykiska övergrepp. Även ekonomiskt våld, materiellt våld, latent våld och försummelse ingår i definitionen av våld i nära relationer.

Fysiskt våld

Fysiskt våld kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.

---

1 Socialstyrelsen. Definition av våld och utsatthet i nära relationer.

Sexuellt våld

Sexuellt våld är våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, det vill säga handlingar som den våldsutsatta inte kan eller vågar säga nej till.

Psykiskt våld

Psykiskt våld innebär direkta eller indirekta hot mot den våldsutsatta och/eller mot eventuella barn. Det kan också innebära att bli förlöjligad och förminskad. Våld eller hot om våld mot husdjur kan också räknas till den psykiska utsattheten. Social utsatthet är frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter. Materiell/ekonomisk utsatthet innebär att få sina personliga tillhörigheter sönderslagna eller avsiktligt förstörda. Det kan även innebära att den våldsutsatta förmås skriva under kontrakt som får negativa konsekvenser. Personer som är beroende av andra för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt med näringsrik kost.

Social utsatthet

Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

Materiellt/ekonomiskt våld

Personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Kan även innebära att en part i en nära relation förmås skriva under papper som får negativa konsekvenser för densamme. Människor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsrik kost.

Latent våld

Det kan vara en stark ilska och aggressivitet som är inbunden och visar sig i kroppshållning och kroppsuttryck och som skapar rädsla, upplevs som ett hot om våldsamma konsekvenser och/eller påminner om tidigare erfarenheter av fysiskt våld

Barnmisshandel

I FN:s barnrättskommitté används som beteckning för våld mot barn alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande av barn. I SOU 2001:72 Barnmisshandel - att förebygga och åtgärda, definieras misshandel mot barn på följande sätt: Barnmisshandel är, när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov.

Barn som bevittnat våld

Med barn som bevittnar våld menas i första hand att barnet sett eller hört våld, men barn som förstått att våld ägt rum kan också vara i stort behov av stöd och hjälp.

Närstående/nära relationer

Närstående/ nära relationer innebär nuvarande partner, före detta partner, förälder, barn, släkting, vän eller bekant, men det kan också handla om syskon.²

2.2 Omfattning

Våld i nära relationer är ett omfattande problem som berör hela samhället. Eftersom bara cirka 20–25 % av våldet anmäls är det svårt att uppskatta exakt hur

² I begreppet närstående, och i definitionen av våld i nära relationer för arbetet i Danderyds kommun, inbegrips inte personal på exempelvis särskilt boende eller gruppbostad.

många som drabbas. Cirka 75 000 kvinnor och 15 000 män över 18 år utsätts varje år för våld i nära relationer. Ungefär 10 % av alla barn har upplevt våld i nära relationer någon gång under sin barndom.³ Sedan 1990 har antalet anmälda brott ökat med i genomsnitt drygt 400 anmälningar per år. Troligen har anmälningsbenägenheten ökat under denna tid, men det är också rimligt att anta att det faktiska våldet mot kvinnor i nära relationer ökat under 1990-talet.⁴

2.3 Kartläggning 2012–2013

Konsultföretaget Ramböll genomförde under perioden november 2012 – maj 2013 en kartläggning i Danderyds kommun. Inom ramen för kartläggningen har Ramböll studerat omfattningen av våld i nära relationer i kommunen samt hur många utsatta som socialkontoret kommer i kontakt med. I kartläggningen framkom att socialkontoret kom i kontakt med våldsutsatta i de flesta grupper, men att antalet motsvarade en relativt liten andel av samtliga utsatta i kommunen. Socialkontoret kom i särskilt låg grad i kontakt med våldsutsatta med missbruksproblem, funktionshinder samt våldsutsatta personer över 65 år.

2.4 Målgrupper

Handlingsplanen är avgränsad till att gälla våld som sker i nära relationer och inbegriper inte brottsoffer generellt. Handlingsplanens målgrupper är följande:

- **Personer som utsätts för våld av närstående**
Det gäller samtliga våldsutsatta personer över 18 år, oavsett könsidentitet och sexuell preferens. Våldet sker både i parrelationer, före detta parrelationer och i andra familj- och släktrrelationer.
- **Barn som bevittnar våld av eller mot närstående och/eller själva utsätts för våld**
Personer under 18 år som utsätts för, eller tvingas bevittna, våld av föräldrar, syskon, familjehemsföräldrar och styvföräldrar, samt övriga släktingar som inte ingår i den närmsta familjen.
- **Personer som utövar våld mot närstående**
Insatser som riktar sig till våldsutövare är en viktig del i arbetet för att bekämpa våld i nära relationer. Att erbjuda och ge insatser enligt 4 kap. 1 § SoL till den som utövar våld är dessutom en viktig del i förebyggande arbete och kan indirekt ses som en insats för att barn inte ska behöva bevittna våld.

2.5 Särskilt utsatta grupper

Särskilt utsatt grupp innebär grupper som löper större risk att utsättas för våld, att våldets konsekvenser riskerar att bli större och att gruppens förmåga att utnyttja sina resurser är mer begränsad.

Män som utsätts för våld av närstående i heterosexuella relationer lyfts inte fram i lagstiftningen och är inte forskat på i samma utsträckning som mäns våld mot kvinnor. Kommande rubriker om särskilt sårbara grupper handlar därför om kvinnors särskilda utsatthet men samma resonemang kan användas när en man utsätts för våld av närstående.

Särskilt sårbara grupper som lyfts fram i litteratur och lagstiftning:

- Barn som bevittnar våld och/eller som själva blir utsatta för våld
- Kvinnor med funktionsnedsättning
- Kvinnor med missbruksproblem

³ Rambölls förstudie, finns tillgänglig på intranätet.

⁴ Regeringens Handlingsplan.

- Äldre kvinnor
- Kvinnor med tillfälligt uppehållstillstånd på grund av anknytning – s.k. tvåårsregeln
- Kvinnor som lever i hederskontext
- Personer som lever i samkönade relationer

Barn som bevittnar och/eller själva blir utsatta för våld

Barn som bevittnat våld innefattar de barn som sett eller hört våld, samt de barn som förstått att våld ägt rum. Mellan en fjärdedel till mer än hälften av alla barn som växer upp i familjer där det förekommer våld blir själva utsatta för våld.

Barn som bevittnat våld i sina familjer har rätt att få hjälp enligt Barnkonventionen.⁵ I konventionen framkommer att barn som utsatts för någon form av övergrepp och utnyttjande har rätt till psykisk och fysisk rehabilitering och social återanpassning. Barn som bevittnat våld inkluderas i denna grupp.

Barn som lever i familjer där det finns våld mellan föräldrarna är en riskgrupp för att utveckla hälsoproblem under barndomen men också i vuxenlivet. Dessa barn löper också en högre risk att utveckla emotionella och beteendemässiga problem såsom ångest, depression, svaga skolprestationer, låg självkänsla och fysiska hälsoproblem.

I Janson, Jernbro & Långbergs studie⁶ framkommer att vissa grupper av barn löper större risk än andra att bli utsatta för kroppslig bestraffning. Dessa är:

- Barn som växer upp i ett hem där det förekommer våld mellan föräldrarna
- Barn till föräldrar med missbruksproblem
- Barn under sex år
- Barn i familjer med svag ekonomi
- Utlandsfödda barn
- Barn med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning

Utsattheten bland barn med funktionsnedsättning har främst studerats när det gäller mobbning, sexuella övergrepp och olika former av omsorgssvikt. Barn med funktionsnedsättning utsätts i högre grad för mobbning och omsorgssvikt. Särskilt utsatta för olika former av övergrepp tycks barn med intellektuella och fysiska funktionsnedsättningar vara.⁷

Kvinnor med funktionsnedsättning

Kvinnor med funktionsnedsättningar är mer eller mindre beroende av hjälp från andra i sin vardag. De utsätts för våld och övergrepp i minst lika stor utsträckning som kvinnor generellt men är särskilt utsatta eftersom de ofta utsätts av personer som de på olika sätt är beroende av för att klara sitt liv och sin vardag (Grände 2010⁸).

Både svenska och internationella studier visar att utsattheten för såväl fysiskt som psykiskt våld är större i denna grupp. Personer med funktionsnedsättning är i större utsträckning utsatta för ekonomiskt våld än andra grupper och upplever att de har svårt att bli betrodda när de berättar om våld och övergrepp. Det är svårt att hitta skyddat boende som är tillgängliga för alla.

Kvinnor med missbruksproblem

Våldsutsatta kvinnor med missbruk är inte någon homogen grupp. De kan komma från olika sociala och kulturella bakgrunder och samhällsklasser, de kan missbruka

⁵ UNICEF. Barnkonventionen.

⁶ Jansson, et al. Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige – en nationell kartläggning.

⁷ Socialstyrelsen. Våldsutsatta personer med funktionsnedsättning, Sällan Sedda.

⁸ Grände et al. I arbete med våldsutsatta kvinnor: handbok för yrkesverksamma.

såväl alkohol som narkotika eller läkemedel. De kan leva ordnade förhållanden eller vara marginaliserade. Kvinnor med missbruks- och beroendeproblematik kan befinna sig i en livssituation som ökar risken att utsättas för våld, och försämrar möjligheten att få hjälp. Om en kvinna är i aktivt missbruk kan det vara svårt att få tillgång till ett lämpligt tillfälligt boende. En våldsutsatt kvinna med missbruksproblematik kan på flera sätt vara extra beroende av den som utsätter henne för våld. Våldet kan felaktigt ses som en del av missbruket och bagatelliseras.⁹

Äldre kvinnor

Forskning som berör våld i nära relationer utesluter ofta äldre personer över 65 år. Våld mot äldre kan börja i samband med sjukdomar och funktionsnedsättning, eller vara en fortsättning på det våld som pågått sedan länge. Undersökningar visar att äldre har svårt att tillgodogöra sig lagliga rättigheter eftersom de ofta saknar tillgång till kunskap och informationsteknik. En våldsutsatts trovärdighet kan påverkas negativt om personen exempelvis har en demenssjukdom. Detta kan också försvåra ett uppbrott samt påverka det stöd och den hjälp en äldre våldsutsatt får från samhället.¹⁰

Våld mot äldre har många beröringspunkter med annat våld i nära relationer, men innebär även viktiga skillnader då äldre personer i många avseenden är en mer sårbar grupp. Ofta befinner sig personen i beroendeställning, vilket minskar möjligheten att söka hjälp. Beroendeställningen gör äldre kvinnor extra sårbara och skador så som ben- och armbrott och blåmärken kan lätt tolkas som åldersrelaterat.

Kvinnor med tillfälligt uppehållstillstånd på grund av anknytning – så kallade tvåårsregeln

Kvinnor och barn som kommit till Sverige på grund av anknytning är en särskilt utsatt grupp eftersom de tenderar att hamna i stark beroendeställning till mannen.¹¹ Många kvinnor som kommit till Sverige i tron om att möta kärlek och ett bättre liv har istället blivit utsatta för våld, hot och förtryck. Eftersom de beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning medför detta att de befinner sig i en särskilt utsatt situation. Dessa kvinnor kan tveka att kontakta myndigheter på grund av rädsla att förlora sitt tillfälliga uppehållstillstånd.¹²

Utlänningslagen 5 kap. 16 § innehåller ett undantag för relationer som upphört på grund av att den utländska personen eller personens barn utsatts för våld eller allvarlig kränkning. Det är dessa bestämmelser som brukar kallas tvåårsregeln. En kvinna som har utsatts för våld i relationen ska kunna få stanna trots att de två åren inte har gått i de fall våldet har varit upprepat och grovt. Få fall lever dock upp till kraven som ställs för att denna skyddsgrund ska gälla.¹³ Kvinnan kan även få stanna i Sverige om hon har skaffat sig särskild koppling till Sverige innan de två åren har gått. Ett av problemen för kvinnor som lever i våldsrelationer är dock att de inte sällan hindras från att rota sig i Sverige. Det sociala nätverket sammanfaller ofta med våldsutövarens. En del kvinnor med utländsk bakgrund har också begränsad förmåga att uttrycka sig på svenska och/eller bristande kunskaper om var de kan vända sig för att få hjälp.¹⁴

Kvinnor som lever i hederskontexter

Hedersrelaterat våld och förtryck, har sin grund i kulturella föreställningar om kön,

9 Socialstyrelsen. Våldsutsatta kvinnor i missbruk och beroende.

10 Socialstyrelsen. Våld mot äldre.

11 Regeringen. I rättens gränsland.

12 Regeringen. Upphållstillstånd på grund av anknytning och tvåårsregeln.

13 ROKS.

14 Socialstyrelsens Handbok Våld.

makt och sexualitet.¹⁵ I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Kontrollen kan sträcka sig från begränsningar i vardagen som rör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb, giftermål och skilsmässa. Det är inte ovanligt att kontrollen utvecklas till hot om våld och våld, och ibland även dödligt våld.¹⁶ Hedersrelaterat våld är oftast riktat mot unga kvinnor. Pojkar, homosexuella, bisexuella och personer med könsöverskridande identitet kan också drabbas.¹⁷

Personer som lever i samkönade relationer

Våld i samkönade relationer innefattar våld mot homosexuella personer av en partner av samma kön. I målgruppen ingår även bisexuella eller transsexuella personer. Det våld som förekommer i samkönade parrelationer är ofta osynligt och uppmärksammas inte i samma grad som annat våld. Dessa grupper söker heller inte hjälp i samma utsträckning och har ofta svaga sociala nätverk (Nationellt Centrum för Kvinnofrid¹⁸). Detta innebär att professionella som möter dessa målgrupper behöver vara extra vaksamma då den vän som följer med den våldsutsatta kan vara den våldsamma partnern.

3. Utgångspunkter i möte med våldsutsatta och våldsutövare

I alla ärenden som berör våld i nära relationer är det av högsta vikt att ta reda på om det finns barn med i ärendet, om polisanmälan är gjord och om eventuella skador finns dokumenterade.

3.1 Utgångspunkter i möte med våldsutsatta

Samtlig personal som möter våldsutsatta har ansvar för att ge information om möjligheter till stöd både från socialtjänsten och av andra aktörer.

Det är alltid den som utövat våldet som är ansvarig för det. Att vara utsatt för våld innebär ofta starka känslor av skuld och skam och därför är det viktigt att gå varligt fram, att vara beredd på att höra våldsberättelser och att utgå från att personens berättelse är sann.

Rädslan att inte bli trodd är ofta stor och det kan behövas flera samtal då berättelserna ofta växer fram, det kan ta tid att lita på omgivningen och till en början är det vanligt att bara återge delar av erfarenheterna av våld. Kris- och chocktillstånd påverkar också förmågan att berätta och kan göra den utsattas berättelse osammanhängande och svårbegriplig.

Ifrågasätt, skuldbelägg eller kritisera inte den våldsutsatta, även om den personen återvänder till förövaren. Det slutgiltiga beslutet att lämna en destruktiv relation kan växa fram långsamt och den våldsutsatta behöver respekteras även i den processen. Informera om att det finns skydd, stöd och hjälp att få oavsett var i processen den våldsutsatta befinner sig.

Uppmana alltid den som är utsatt för våld i nära relation att göra en polisanmälan, men detta är inget krav för att få stöd av socialtjänsten. Erbjud dig att följa med

---

¹⁵ Socialstyrelsen. Hedersrelaterat våld och förtryck.

¹⁶ Regeringens Handlingsplan.

¹⁷ För mer information besök www.origostockholm.se

¹⁸ Nationellt Centrum för Kvinnofrid.

personen när polisanmälan görs. Information om vad som gäller vid anmälan om brott och rättsprocessen finns på [Brottsoffermyndighetens webbsida](#).

3.2 Utgångspunkter i möte med våldsutövare

Utgångspunkten är att finna adekvat stöd för våldsutövare och inte skuldbelägga den enskilde.

Att ha utsatt en närstående för våld innebär ofta starka känslor av skuld och skam och där det är viktigt att gå varligt fram i möte med våldsutövare. Handlingarna ska konkretiseras och våld ska alltid kallas för våld och inte bagatelliseras eller förminskas. Att erbjuda våldsutövare råd, stöd och insatser är en viktig del i det förebyggande arbetet av våld i nära relationer.

4. Lagstiftning och kommunens ansvar

Socialnämndens ansvar för våld i nära relationer styrs främst av bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453). Andra viktiga bestämmelser som omgärdar våld i nära relationer är FN:s deklaration för mänskliga rättigheter (1948) och deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993) samt FN:s barnkonvention (1989).

Enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, Brottsofferparagrafen:

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsätts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Förutom Brottsofferparagrafen finns andra paragrafer inom socialtjänstlagen som kan anges när det gäller kommunens ansvar för brottsoffer. Dessa är.

2 kap. 1 § och 2 a kap. 1 § SoL, Socialnämnden har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.

3 kap. 1 § SoL, Socialnämndens uppgift att ansvara för individuella inriktade insatser som är anpassade efter den enskildes behov.

3 kap. 3 § SoL fastställer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att uppgifter skall utföras av personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att kvalitén skall utvecklas och säkras.

4 kap. 1 § SoL, hanterar rätten till bistånd.

5 kap. 1 § SoL, beskriver att socialnämnden ska verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden.

Socialtjänstlagen är inte lika tydlig när det gäller socialnämndens ansvar för målgruppen våldsutövare. Den som utövar våld har rätt att efter bedömning erbjudas adekvat stöd och hjälp för att förändra sitt beteende. Att erbjuda och ge insatser enligt 4 kap. 1 § SoL till den som utövar våld är en viktig del i det förebyggande arbetet och kan indirekt ses som en insats för att den som utsätts för våld inte ska riskera att bli utsatt på nytt och för att barn inte ska behöva bevittna våld.

5. Mål

5.1 Socialnämndens inriktningsmål

Kommunfullmäktige i Danderyds kommun har under 2016 fattat beslut om socialnämndens inriktningsmål för arbete mot våld i nära relationer ”Socialkontoret upptäcker och erbjuder anpassat stöd till personer i alla åldrar, som är eller har varit våldsutsatta”. Avdelningarnas årliga målarbete med uppföljningsbara aktiviteter ska leda till tidigare upptäckt av våld i nära relationer och en kvalitetssäkring av de insatser som erbjuds våldsutsatta och våldsutövare.

6. Organisation och ansvarsfördelning

Till de organisatoriska frågorna hör behovet av särskilt utarbetade handläggningsrutiner på socialkontoret för ärenden om våld i nära relationer. Hit hör också frågan om vem som inom organisationen ansvarar för ärendena om våld i nära relationer. Det får inte hänga på en enskild anställds personliga engagemang utan ansvaret måste vara inbyggt i organisationen.

6.1 Övergripande samordnarfunktion

Det övergripande ansvaret för samordningen av arbetet mot våld i nära relationer ingår i utvecklingsledarens funktion inom staben. I funktionen ingår ansvaret för att skapa förutsättningar för att den övergripande samverkan internt och externt. I samordnarens ansvar ingår även att sammankalla och leda den interna arbetsgruppen VINR och samordna introduktionen av nyanställda. I enskilda ärenden är varje handläggare ansvarig för att den samverkan som kan vara nödvändig sker i det enskilda ärendet.

6.2 Intern arbetsgrupp Våld i nära relationer (VINR)

Arbetsgruppen består av representanter från varje avdelning på socialkontoret och är som en länk mellan den egna avdelningen och arbetsgruppen VINR. Den representant som är utsedd i arbetsgruppen ges möjlighet att ta med frågor som den egna avdelningen anser viktiga till arbetsgruppens möten. Frågor ska föras till utsedd samordnare inför varje arbetsgruppsmöte.

Syftet med arbetsgruppen är:

- Vara ”ett språkrör” för sin avdelning genom informations- och erfarenhetsutbyte mellan avdelningarna.
- Klarlägga utvecklingsbehov på kontoret.
- Bevaka utbildningsmöjligheter.
- Arbete med kontorsövergripande frågor gällande Våld i nära relationer

Handledning av våldsärenden sker inte i arbetsgrupp VINR utan med gruppledare och vid det interna samverkansmötet som är en gemensam ärendedragningsgrupp på socialkontoret.

6.3 Internt samverkansmöte kring gemensamma ärenden

Syftet med samverkansmöte är att samordna personal som arbetar i samma ärende och är en plattform för beslut och uppföljning av de samlade insatserna som ges. Samverkansmötet ska initieras av socialsekreterare eller annan som ser ett behov av att olika tjänstemän som arbetar i samma ärende möts och fattar gemensamma beslut. Samverkansmöte är vid behov återkommande med berörda handläggare och chefer.

6.4 Avdelningsmöten

Det ska finnas en stående punkt på socialkontorets avdelningsmöten för att lyfta frågor som berör våld i nära relationer.

7. Nya ärenden som aktualiseras och indikation på våld i pågående ärenden

7.1 När ett nytt ärende aktualiseras

När en person söker stöd på socialkontoret utifrån våld i nära relationer eller när en anmälan inkommer om våld i nära relationer hänvisas personen omedelbart till VINR handläggare¹⁹ och ärendet aktualiseras. Om VINR handläggaren inte är i tjänst övergår VINR handläggarens ansvar till gruppledare på försörjningsstöd och i tredje hand beredskapsansvarig handläggare inom försörjningsstödsgruppen. En första bedömning görs av den information som inkommit. VINR handläggaren gör alltid en sökning i databasen "Info Torg" för att försäkra sig om att det inte finns minderåriga barn i familjen. VINR handläggaren informerar gruppledaren på försörjningsstöd att ett ärende har inkommit.

I handläggningen av ärenden där de förekommer eller misstänks förekomma våld i nära relationer ska handläggaren använda den standardiserade bedömningsmetoden FREDA som presenteras närmare i avsnitt 8.1 "FREDA bedömningsinstrument".

En vuxen person

VINR handläggare träffar personen för ett inledande samtal. Om personen vill ha stöd av socialtjänsten inleder VINR handläggare en utredning enligt 11 kap 1 § Socialtjänstlagen. Information om stödmöjligheter och uppföljningssamtal ska alltid lämnas. Ett uppföljande telefonsamtal görs cirka fyra veckor efter avslutad kontakt. Om den våldsutsatta inte önskar stöd noteras detta i aktualiseringen. Personen ska veta var den kan vända sig, både på socialkontoret och hos externa aktörer. All information om våld mot vuxen registreras som en aktualisering i verksamhetssystemet.

Då det finns minderåriga barn i familjen

Finns det barn i familjen tar vuxenavdelningens VINR handläggare omedelbart kontakt med familjeavdelningens mottagningsansvariga på Barn- och ungdomsgruppen som gör en bedömning av barnets skyddsbehov, utifrån barnets situation. Våld i nära relationer kan även aktualiseras på socialkontoret genom att en anmälan om oro för barn inkommer. Mottagningsansvarig på familjeavdelningen tar emot anmälan om oro för barn. Handlar det om våld i nära relationer så tar mottagningsansvarig på familjeavdelningen kontakt med VINR handläggare för ett samarbete i ärendet.

När socialnämnden får kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld, bevitnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående ska nämnden utan dröjsmål inleda utredning (6 kap. 1 § SOSFS 2014:4). Nämnden ska bedöma risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

Oftast gör VINR handläggare och mottagningsansvarig för familjeavdelningen ett gemensamt första samtal med familjen och samarbetar fortsatt i ärendet. Ärendet aktualiseras sedan i barn- och ungdomsgruppen för vidare handläggning.

7.2 Indikation på våld i pågående ärende

När det i pågående ärenden finns misstanke om våld i nära relationer ska ansvarig handläggare oavsett avdelning genomföra FREDA-kortfrågor eller motsvarande metod beroende på målgrupp. Ansvarig handläggare rådgör med VINR handläggare samt meddelar sin gruppledare om vidare handläggning. Om det visar sig att personen är eller har varit utsatt för våld genomförs även FREDA-beskrivning och

¹⁹ VINR handläggare är den handläggare på försörjningsstöd som är ansvarig för att utreda ansökan och anmälan om våld i nära relationer.

FREDA-farlighetsbedömning av handläggare och/eller VINR handläggare. Handläggare på avdelningen för äldreomsorg kan utöver FREDA kortfrågor välja att använda specifika frågor utformade för målgruppen äldre, ”stödfrågor vid misstanke om våld i nära relationer mot äldre” som finns att hämta i socialkontorets kvalitets- och ledningssystem. Handläggare på avdelningen för personer med funktionsnedsättning kan utöver FREDA kortfrågor välja att använda ”FREDA pictogrambilder” för att identifiera våld. Vid behov kontaktas VINR handläggare på försörjningsstöd för konsultation i ärendet eller för utredning om våldets omfattning utifrån FREDA-bedömning och farlighetsbedömning.

Personens önskan avgör huruvida utredning ska inledas eller inte. Om personen inte önskar vidare stöd noteras detta. Information om stödmöjligheter och uppföljningssamtal gällande våld i nära relationer skall alltid lämnas. Personen ska veta var den kan vända sig, både på socialkontoret och hos externa aktörer.

En vuxen person

Om en akut situation uppstår i ett pågående ärende och det finns behov av skyddat boende och/eller ekonomiskt bistånd kontaktas VINR handläggare för vidare handläggning.

Då det finns minderåriga barn i familjen

Om det finns barn med i ärendet skall samråd ske med mottagningsansvarig/gruppletare på Barn- och ungdomsgruppen. Om det framkommer att barn bevittnat våld eller är utsatta för våld ska alltid information ges till Barn och ungdomsgruppen. Det är inte säkert att Barn- och ungdomsgruppen känner till våldet även om barnet är aktuell på familjeavdelningen.

Om en akut situation uppstår i ett pågående ärende och om eventuella barn är indragna i händelsen skall mottagningsansvarig/gruppletare på Barn- och ungdomsgruppen göra en omedelbar skyddsbedömning av barnets situation.

Övrig personal

För personal, som inte omfattas av myndighetsutövning alternativt inte kommer i direkt kontakt med ärenden så som det omnämnts ovan ska VINR handläggare alltid kontaktas omedelbart vid misstanke eller kännedom om våld i nära relationer.

7.3 Statistik

Omfattningen av våld i nära relationer kartläggs årligen, genom att varje enskild handläggare tar fram statistik angående

- relationsvåldsärenden vuxen utan barn
- relationsvåldsärenden vuxen med barn
- beslutade insatser, våldsutövare som erbjudits behandling
- våldsutövare som genomgått behandling (när det är möjligt)
- antal barn och ungdomar som erhållit stöd genom Trappan samtal, kognitiv integrerad behandling vid barnmisshandel (KIBB).

Mall för ”pinnstatistik” finns att hämta i kvalitets- och ledningssystemet då det inte går att registrera våldsärenden i verksamhetssystemet.

Socialkontorets analysvecka

Avdelningarnas arbete mot våld i nära relationer följs årligen upp vid stabens analysvecka i januari. Uppgifterna till verksamhetsberättelsen ska vara klar i mitten av januari varje år.

7.4 Socialkontorets riktlinjer och rutiner

De riktlinjer som har antagits av socialnämnden under 2016 syftar till att ge handläggare stöd och vägledning i arbetet med att bland annat handlägga och utreda våldsutsatta. Riktlinjerna följs upp årligen och revideras vid behov. Ansvarig för att revidera riktlinjer är avdelningarnas gruppleddare. De Riktlinjer och rutiner som finns att hämta i socialkontorets kvalitets- och ledningssystem presenteras nedan.

Riktlinjer

- Riktlinjer för handläggning av barn- och ungdomsärenden för Danderyds socialkontor antogs av socialnämnden 2016-02-22.
- Riktlinjer för handläggning av ärenden avseende vuxna som utsatts eller utövat våld i nära relationer för Danderyds socialkontor antogs av socialnämnden 2016-04-07

Rutiner

- Utredning av våld/vuxna
- Handläggarens stöd vid utredning våld i nära relationer
- Utredningsmall våld i nära relationer
- Rutin för råd och stödsamtal för våldsutövare hos öppenvårdsbehandlare
- Förteckning över kvinnojourer med skyddat boende
- Handlingsplan skyddat boende kvinnojour Täby/Danderyd
- Arbetsmanual kvinnojour Täby/Danderyd
- Barn utsatt för brott
- Biståndsbedömda samtal för våldsutövare
- Rutin för konsultationssamtal öppenvårdsbehandlare
- Stödfrågor vid misstanke om våld i nära relationer mot äldre
- Skyddade personuppgifter

7.5 Skyddade personuppgifter

Det finns tre grader av skyddade personuppgifter: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. I varje enskilt ärende som rör en person med skyddade personuppgifter är det nödvändigt att kartlägga och bedöma hotbilden och hur skyddet ska utformas för just den personen. Ansökan om skyddade personuppgifter görs hos [Skatteverket](#). Alla personer som har skyddade personuppgifter får automatiskt sekretessmarkering i socialkontorets verksamhetssystem.

8. Förutsättningar för upptäckt av våld i nära relationer

En viktig förutsättning för att våldsutsatta kvinnor och barn ska få den vård och det stöd som de behöver är att våldet upptäcks. Många våldsutsatta söker sig till hälso- och sjukvården och socialtjänsten utan att berätta om sin våldsutsatthet, men uppger att det hade underlättat för dem ifall personal frågat dem om eventuell våldsutsatthet.

8.1 FREDA bedömningsinstrument

FREDA är ett standardiserat bedömningsinstrument för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer som utarbetats av Socialstyrelsen.

I bedömningsinstrumentet FREDA inryms många frågor om och aspekter av våld i nära relationer som kan ses som ett utbildningsmaterial, det kan hjälpa oss att upptäcka och fråga om våld av mer subtilare art. Även om FREDA inte genomförs av personal på äldre- och LSS-avdelningen, är det värdefullt att titta igenom frågorna och ”ha dem med sig” i mötet med våldsutsatta och de som misstänks vara våldsutsatta.

Instrumentet består av tre delar:

1. [FREDA kortfrågor](#)
2. [FREDA beskrivning](#)
3. [FREDA farlighetsbedömning](#)

FREDA-kostfrågor är ett stöd att identifiera våld i enskilda ärenden.

FREDA-beskrivning är en hjälp att få en uppfattning om karaktären på det våld som förekommit eller förekommer.

FREDA-farlighetsbedömning är ett redskap för att bedöma risken för fortsatt utsatthet och ska finnas som underlag för att bedöma behov av ökat skydd.

FREDA pictogrambilder för personer med funktionsnedsättning

FREDA kort frågor finns även som [FREDA pictogrambilder](#) som handläggare inom avdelningen för personer med funktionsnedsättning har möjlighet att använda. Syftet är att ge personer som har en begränsad förmåga att bearbeta, tolka och förmedla information möjligheten att svara på frågor om våldserfarenhet.

Stödfrågor vid misstanke om våld mot äldre

Avdelningen för äldre har i samarbete med utförare inom hemtjänsten utarbetat rutiner för stödfrågor vid misstanke om våld mot äldre som finns att hämta socialkontorets kvalitet och ledningssystem.

8.2 Våga fråga – även utan manual

En grundläggande utgångspunkt för arbetet med att upptäcka och hjälpa flera av de våldsutsatta, är att personal på socialkontoret vågar se och fråga om våldet. Frågor om våld kan avdramatiseras genom att det framhålls som vanligt förekommande och understrykning av att dessa frågor alltid ställs. Att ställa frågor om våld kräver hänsyn, respekt och varsamhet.²⁰ Våga fråga om våldsutövning, till exempel:

- Händer det att du blir för arg på din partner/annan närstående?
- Är du bekymrad över hur ni har det i er relation?
- Har det hänt att du sagt eller betett dig på ett sätt du ångrar efteråt?
- Har du märkt att din partner/annan närstående blivit rädd för dig?
- Har du känt dig svartsjuk/kontrollerande så att det blivit jobbigt för dig och/eller din partner?
- Har din ilska någon gång övergått till fysiskt våld?
- Du är inte ensam om att ha de här problemen och det finns hjälp att få. Vill du få hjälp att komma till någon och prata om detta.

Se även Socialstyrelsens vägledning [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga](#) för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet.

9. Insatser och stödmöjligheter till våldsutsatta/våldsutövare

Det är socialtjänstens ansvar att bedöma lämplig insats för både våldsutsatta och de som utsätter närstående för våld samt att följa upp dessa.

---

²⁰ För ytterligare stöd, se t.ex. Socialstyrelsens Att upptäcka och ställa frågor om våld i nära relationer.

9.1 Boende

Om den våldsutsatta inte kan bo kvar i hemmet, tillfälligt eller permanent, ska personen erbjudas skyddat boende eller annat tillfälligt boende, så som jourlägenhet eller vandrarhem. Boende beviljas som biståndsbeslut enligt 4 kap 1 § SoL. Vilken typ av boende som är aktuellt i det enskilda ärendet beror på den enskildes skyddsbehov, särskild utsatthet samt eventuella medföljande barn. Det är viktigt med individuell bedömning av behov av tillfälligt boende. Vissa våldsutsatta söker själva upp skyddade boenden, men det är socialnämndens ansvar att personer som utsatts för våld får det stöd och den hjälp de behöver, inklusive skyddat boende.

9.2 Skyddat boende

- Danderyds kommun har avtal med [kvinnojouren Täby/Danderyd](#). Förutom skyddat boende erbjuder de även stödsamtal, barnsamtal och stöd vid kontakt med olika myndigheter.
- Somaya kvinno- och tjejjour är en partipolitiskt och religiös obunden ideell förening och specialiserade på att skydda och stärka personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. De kan möta kvinnor och tjejer på deras eget språk. (Amarinja, arabiska, tyska, engelska, spanska, franska, ncais, grekiska, kurdiska, tigrinja och turkiska).
- [Kruton](#) (för ungdomar utsatta för hedersrelaterat våld)
- Hvilan (hemlösa och missbrukande våldsutsatta kvinnor)
- Ojouren (för kvinnor som har erfarenhet av missbruk och/eller prostitution 08-644 20 32)
- [Alla Kvinnors Hus](#) (AKH) är en ideell och partipolitiskt obunden organisation med lång erfarenhet av att arbeta med våldsutsatta kvinnor, tjejer och deras barn. De arbetar även med förövare, som i de flesta fall är män. De ger kostnadsfritt samtalsstöd, rådgivning och erbjuder skyddat boende. De erbjuder även ökad kunskap och förändrade attityder genom information i skolor, till myndigheter, politiker, media med flera.

När det finns djur

De flesta skyddade boenden kan idag inte ta emot personer som vill ta med sig husdjur. Det finns en ideell förening som kan förmedla en jourplats åt djuret under tiden personen har behov av skyddat boende, se [VOOV - veterinär omtanke om våldsutsatta](#)

9.3 Råd, stöd och behandling

En våldsutsatt person kan vara i behov av stöd såväl i det långa som korta loppet. I det akuta skedet kan det vara behov av praktiskt stöd, senare kanske mer om bearbetning och nyorientering för att kunna gå vidare. Uppföljningssamtal ska alltid erbjudas, oavsett om utredning inleds eller inte.

Försörjningsstöd - Ekonomiskt bistånd

Den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd bör särskilt beaktas i bedömningen rörande personer som utsatts för våld i nära relationer. En våldsutsatt person kan i samband med ett uppbrott vara i behov av ekonomiskt bistånd för att klara sitt uppehälle. Det kan handla om akuta situationer och socialkontoret tillhandahåller beredskap för att kunna handlägga dessa akuta ärenden. Socialkontoret kan utifrån behov göra undantag från riksnormen och beräkna kostnader till en nivå högre än norm då den som är våldsutsatt har tillfälligt höga kostnader.

Familjebehandling

Familjeavdelningens Familjeteam erbjuder råd och stöd, familjebehandling, familjepedagogiska insatser, kognitivt integrerad behandling vid barnmisshandel (KIBB) för föräldrar och barn och nätverksarbete. Familjeteamet erbjuder även Trappan samtal för barn. Kontaktperson på Familjeteamet: Gruppchef, tel: 08 - 568 910 00.

Insatser och stödmöjligheter till våldsutövare

Socialnämnden har ansvar för hela frågan gällande våld i nära relationer, vilket innebär ansvar även för dem som utövar våld. För att förebygga och motverka våld i nära relationer är det viktigt att fråga också om våldsutövande. Precis som frågor om våld till eventuellt utsatta är det alltid bra att föregå frågorna med information om att dessa frågor ställs regelbundet och att ställa generella frågor om personens relationer. Våldsutövare ska erbjudas stöd och hjälp för att förändra sitt beteende. Insatserna för våldsutövare måste övervägas utifrån ett säkerhetsperspektiv gällande de utsatta. Att erbjuda våldsutövare insatser är en viktig del i det förebyggande arbetet av våld i nära relationer. Det är angeläget att motverka upprepningar av våld i nära relationer.

Det är av största vikt att utövaren och den våldsutsatta har skilda akter, och det kan också vara att rekommendera att våldsutövare och våldsutsatta har olika handläggare. Hänvisa alltid våldsutövare till ATV för råd, stöd och behandling. I andra hand finns också Mansjouren att tillgå för manliga utövare. Våldsutövare kan även erbjudas tillfälligt boende.

Alternativ till våld (ATV)

Socialkontoret har ett avtal med [Alternativ till våld \(ATV\)](#) som drivs av Täby Kommun i samverkan med flera nordostkommuner. ATV är ett behandlings- och kompetenscenter för våld i nära relationer som erbjuder stöd och behandling till män och kvinnor som har ett vålds- och aggressionsproblem eller blir utsatt för våld i en nära relation. En utgångspunkt är att personen själv är intresserad av att ändra sitt beteende. Stöd erbjuds även till barn och unga som upplevt detta våld och/eller själv direkt blivit utsatta för misshandel. Närstående påverkas av våldet som sker/har skett och erbjuds även samtalsstöd via ATV.

Personal på socialkontoret kan kontakta ATV för konsultation i specifika ärenden. När socialkontoret och ATV har gemensamma ärenden ska fråga om samtycke alltid ställas till berörda personer. Om samtycke ges bör denna samarbetsmöjlighet tillvaratas.

Vuxenavdelningen erbjuder biståndsbedömda samtal

Vuxenavdelningens öppenvårdssamordnare erbjuder biståndsbedömda samtal med våldsutövare (se rutin i socialkontorets kvalitets- och ledningssystem).

Manscentrum

[Manscentrum](#) vänder sig till både män och kvinnor med aggressions- och våldsproblematik. De har en samtalsmottagning i Stockholm dit personer själva kan vända sig. De tar inte emot remitteringar utan personen ringer själv och presenterar sitt problem.

Mansjouren

[Mansjouren](#) är en ideell förening vars värdegrund är att alla har lika värde och de tar emot alla som vill ha och behöver deras hjälp. Mansjourens mål är att utöka samarbetet med Polisen, kommuner, landsting, skolor, RFSL m.fl. De vill fungera som ett komplement och samarbetspartner. Dessutom vill de nå ett utökat samarbete med andra frivilliga organisationer som kvinnojourer, övriga mansjourer och liknande verksamheter.

9.4 Socialjouren Nordost

Socialjouren serverar Vallentuna, Täby, Österåker, Norrtälje, Vaxholm, Danderyd och Lidingö stad. Tel: 08- 410 200 40 Tider: måndag till torsdag 16.30- 02.00 och fredag-söndag 16.00 - 02.00. Socialjouren har beredskap i hemmet övrig tid.

Bilaga 1

Utbildningsmaterial i arbetet mot våld i nära relationer

Webbaserad introduktionskurs med grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

[Webbkursen](#) vänder sig i första hand till dig som arbetar inom socialtjänsten, men den kan också användas av yrkesverksamma inom vård, omsorg, skola och rättsväsende. Även privatpersoner kan gå kursen.

Den är helt kostnadsfri att använda och tar maximalt tre timmar i anspråk. Så här gör du: Skapa ett konto med en e-postadress och valfritt lösenord och logga in. Du kan gå kursen enskilt eller i grupp.

För kursledare som valt ”gruppspåret” i menyn finns det en utbildningsmanual att ladda ned. (www.webbkursomvald.se)

Webbaserad grundutbildning om våld mot äldre

[Grundutbildningen](#) om våld mot äldre riktar sig till de som arbetar inom äldreomsorgen och kommer i kontakt med äldre i ditt arbete. God kunskap om våld mot äldre ger förutsättningar att arbeta mer effektivt med att förebygga och upptäcka våld samt stödja våldsutsatta personer som har stöd från äldreomsorgen.

Du kan genomföra utbildningen via webben eller genom ett nedladdningsbart text- och övningshäfte. (Se stödfrågor vid misstanke om våld i nära relationer mot äldre i socialkontorets kvalitets- och ledningssystem)

Webbaserad utbildning om hedersrelaterat våld

Migrationsverket har med stöd från Länsstyrelsen Östergötland tagit fram denna [webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck](#).

I denna utbildning får du bland annat lära dig om mänskliga rättigheter, hedersbegreppet, hur många som berörs, familjestruktur, lagen om tvångs- och barnäktenskap, HBTQ och heder och om intellektuell funktionsnedsättning och heder

Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning

Kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för våld i minst lika hög grad som andra kvinnor, men det har hittills varit ett osynligt samhällsproblem. Socialtjänst, landstingen samt rättsväsendet måste därför förbättra sin förmåga att upptäcka, stödja och praktiskt hjälpa denna grupp av våldsutsatta kvinnor.

[Utbildningsmaterialet ”sällan sedda”](#) riktar sig till personalgrupper som kommer i kontakt med kvinnor med funktionsnedsättning.

Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks- eller beroendeproblem

Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem har svårare att få hjälp och stöd än andra våldsutsatta kvinnor.

[Utbildningsmaterialet ”skylla sig själv”](#) ska ge socialtjänsten, missbruks- och beroendevård, landsting, kvinnojourer och rättsväsende bättre förutsättningar att möta de behov som våldsutsatta kvinnor med missbruk kan ha.

Våld mot kvinnor med utländsk bakgrund

Våldsutsatta kvinnor med utländsk bakgrund kan befinna sig i en särskilt utsatt situation. De kan vara isolerade för att de inte har ett nätverk i Sverige eller saknar kunskap i det svenska språket och om samhället.

Syftet med [utbildningsmaterialet "Ensam och utsatt"](#) är att höja kompetensen och medvetenheten hos personalen för att kvinnornas behov av hjälp och stöd ska kunna tillgodoses.

Utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck kännetecknas av att det är kollektivt utövat. De som lämnar sin familj för att de utsatts kan uppleva stor ensamhet och isolering och behoven av hjälp och stöd kan vara stora och långvariga.

Syftet med [utbildningsmaterialet "Vänd dem inte ryggen"](#) är att höja medvetenheten och kompetensen hos personal för att bättre tillgodose de utsattas behov av stöd och hjälp.

Motiverande samtal - MI Våld i nära relationer

Här kan du se ett exempel (filmer) på hur du kan utforska ambivalensen med hjälp av ["Motiverande samtal och dess verktyg"](#).

Bilaga 2

Ytterligare vägledning för professionella

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd

För att ge vägledning åt kommuner och landsting har Socialstyrelsen publicerat föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer ([SOSFS 2014: 4](#)) som omfattar socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete samt publicerat en handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer som komplement till föreskrifterna. Med föreskrifterna och de allmänna råden samt handboken vill Socialstyrelsen ge socialnämnden och vårdgivare stöd både för planering av verksamheten på en övergripande nivå och för handläggning av enskilda ärenden.

Socialstyrelsens Handbok våld

[Socialstyrelsens Handbok våld](#) är ett komplement till föreskrifterna och de allmänna råden om våld i nära relationer. Den nya författningen, och således även handboken, omfattar en vidare målgrupp än de tidigare allmänna råden. Här avses vuxna kvinnor och män som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående samt barn som utsatts för eller bevittnat våld av eller mot närstående. Handboken syftar till att ge socialtjänsten och hälso- och sjukvården vägledning på området och tar upp lagstiftning och förarbeten samt kunskap baserad på forskning och erfarenheter från verksamheterna. Den innehåller även avsnitt om familjerätten och förhållandet mellan socialtjänsten och ideella föreningar.

Operation Kvinnofrid

[Operation Kvinnofrid](#) är en myndighetsgemensam samverkansplattform i Stockholms län med uppdrag att tillsammans arbeta för att motverka våld i nära relationer. Det långsiktiga målet för arbetet är att ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relationer. Myndigheter som deltar: Länsstyrelsen i Stockholms län (samordningsansvar för Operation Kvinnofrid), Polismyndigheten, Kriminalvården, Stockholms läns landsting, Stockholms stad och länets övriga 25 kommuner, Kommunförbundet i Stockholms län (KSL).

Strategi för att motverka våld i nära relationer 2016–2020

[En gemensam strategi](#) har tagits fram av myndigheter i Stockholms län som kommer i kontakt med våldsutsatta vuxna, med barn som upplever våld eller med våldsutövare. För att stärka ett samlat genomförande och ett tydligt gemensamt åtagande för länet har strategin för att motverka våld i nära relation tagits fram. Strategin pekar ut sex målområden som länet särskilt ska fokusera på. Det handlar om: informations- och kunskapsspridning, våldspreventivt arbete, kompetensutveckling, utvecklande av insatser av god kvalitet samt samordning och samverkan. Genomförandet sker både gemensamt inom ramen för samverkansplattformen Operation Kvinnofrid samt av aktörerna enskilt, inom relevanta planer och program.

Origo

Socialkontoret har ett avtal med [Origo](#), som är ett resurs- och samarbetscentrum specialiserat på hedersrelaterat förtryck och våld, där flera myndigheter arbetar tillsammans. Både våldsutsatta och professionella som kommer i kontakt med våldsutsatta kan kontakta Origo för stöd och hjälp. Origo ger konsultativt stöd och vägledning i enskilda ärenden och har stor kunskap om andra yrkesverksamma och frivilliga aktörer som är kunniga på området. Socialtjänst, polis och landsting finns samlade på Origo, och kan ta emot våldsutsatta för samtal såväl på telefon som på centret.

Kunskapsbanken

[NCK:s kunskapsbank](#) är en webbplats för dig som söker kunskap inom områdena

mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Här hittar du forskare och aktuella forskningsprojekt, ämnesguider, litteraturtips samt en mängd publikationer från NCK och andra myndigheter.

Riksorganisation för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS

[Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige](#) är den enda riksorganisationen i Sverige som jobbar bara för och med kvinno- och tjejjourer.

Kvinnofridslinjen (020-50 50 50)

[Kvinnofridslinjen](#) är en nationell stödtelefon för den som utsatts för hot och våld. Den som är anhörig eller vän är också välkommen att ringa till kvinnofridslinjen. De har öppet dygnet runt och man ringer oss gratis oavsett var man bor i Sverige.

Nationella samordnarens betänkande

Våld i nära relationer är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem, ett allvarligt brott och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. För att bekämpa våld i nära relationer behöver kvalitetssäkrade insatser riktas till både våldsutsatta och till våldsutövare. I betänkandet av Nationella samordnaren mot våld i nära relationer (SOU 2014:49) konstateras att detta våld i hög grad är en folkhälsofråga, eftersom allvarlig fysisk och psykisk ohälsa är vanlig bland dem som utsatts för våld. Det ställer därmed krav på samhällets aktörer att arbeta förebyggande, men också att reagera tidigt när det finns tecken på att barn och vuxna utsatts för våld av närstående. För den som utsätts kan våldet få svåra sociala konsekvenser. [Våld i nära relationer – en folkhälsofråga - Förslag för ett effektivare arbete.](#)

En nationell utvärdering

- Stöd till barn som bevittnat våld mot mamma

Göteborgs universitet fick 2008 i uppdrag av Socialstyrelsen att utvärdera effekten av insatser riktade till barn som bevittnat våld mot sin mamma. Syftet med utvärderingen var att studera förändringar i barns hälsa och välbefinnande efter stödsatser, med utgångspunkt i mammors och barns beskrivningar. Se vidare i rapporten [Barn som bevittnat våld mot mamma](#)

Inget att vänta på.

Handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga

[Handboken Inget att vänta på](#) är ett metodmaterial för våldsförebyggande arbete med barn och unga som används på skolor och i kommuner över hela landet.

Avhandling "Det besvärliga våldet" av Veronica Ekström

[Det besvärliga våldet](#). Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer. Socialtjänstens ansvar för stöd till våldsutsatta kvinnor har förstärkts i lagstiftningen och utgjort ett viktigt område inom den socialpolitiska debatten under senare år.

Det finns dock få studier som undersöker hur stödet utformas och vad det innehåller. I den här avhandlingen analyseras hur våldsutsatta kvinnors behov tolkas, omförhandlas och anpassas för att kunna hanteras inom socialtjänstens organisation.

Kunskap hjälper våldsutsatta äldre – utvärdering av utbildning inom äldreomsorgen

[I denna rapport](#) beskriver Stiftelsen Äldrecentrum de resultat och synpunkter som framkommit efter en vidareutbildning 2014, om våld i nära relationer mot äldre, inom äldreomsorgen i Stockholms län.

I rapporten ger Äldrecentrum också en kunskapsöversikt och förslag på hur arbetet med att förbättra stödet för äldre personer som utsätts för våld i nära relationer kan utvecklas.

Dubbelt utsatta - Om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning

[Dubbelt Utsatt – Om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning](#) är skriven av Karin Torgny, journalist

Gotlandsmodellen - Att arbeta med våld i nära relationer inom äldreomsorgen och funktionsnedsatta

Erfarenheter från [projektet Freda inom omsorgen om äldre och funktionsnedsatta](#), Region Gotland.

**DANDERYDS
KOMMUN**

Danderyds kommun
Socialkontoret
Box 74, 182 11 Djursholm
08-568 910 00 - www.danderyd.se

